

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๖

ประชาธิปไตย ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรจะจัดระเบียบราชการบริหารให้เหมาะสมแก่ความต้องการแห่งสมัยยิ่งขึ้น

เล่ม ๕๐ หน้า ๗๕๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๗๖

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรตั้งต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้จัดระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามดังนี้

- (๑) ราชการบริหารส่วนกลาง
- (๒) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- (๓) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

ลักษณะ ๑

ระเบียบราชการบริหารส่วนกลาง

มาตรา ๕ ให้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางเป็นกระทรวงหรือเป็นทบวงการเมืองซึ่งมีฐานะเทียบกระทรวง

มาตรา ๖ ทุกกระทรวงมีรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นผู้ว่าการ
บังคับบัญชารับผิดชอบ ถ้าจำเป็นจะมีรัฐมนตรีช่วยว่าการ
ก็ได้

มาตรา ๗ ถ้ากระทรวงใดมีราชการสำคัญหลายอย่าง จะ
แยกกระทรวงนั้น ๆ เป็น "ทบวง" ก็ได้ ทบวงหนึ่งมี
รัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นผู้ว่าการทบวง มีหน้าที่ช่วยรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงบังคับบัญชารับผิดชอบในราชการทบวงนั้น

มาตรา ๘ ในกระทรวงหนึ่ง ๆ ให้จัดระเบียบราชการ
ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรม หรือ ทบวง การเมืองซึ่งมีฐานะเทียบกรม
(เว้นแต่บางกระทรวงซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแยกราชการ
ตั้งขึ้นเป็นกรม)

ส่วนการจัดระเบียบราชการใน กระทรวงกลาโหมให้เป็น
ไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบป้องกันราชอาณาจักร

มาตรา ๙ ในทบวงหนึ่ง ๆ ให้จัดระเบียบราชการดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี

(๒) กรม (เว้นแต่บางทบวงซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องแยกราชการตั้งขึ้นเป็นกรม)

สำนักงานปลัดกระทรวงทำหน้าที่ปลัดทบวงด้วย แต่
ถ้ามีความจำเป็นก็ให้มีสำนักงานปลัดทบวงในทบวงนั้นด้วย
การจัดระเบียบสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงาน
ปลัดทบวง และกรมของทบวงให้เป็นไปโดยนัยเช่น
เดียวกับที่กล่าวในมาตรา ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔.

มาตรา ๑๐ สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีมีหน้าที่เกี่ยว
กับราชการทางการเมือง มีเลขานุการรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับ
บัญชาขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีนั้น ๆ

มาตรา ๑๑ สำนักงานปลัดกระทรวงมีหน้าที่เกี่ยวกับ
ราชการประจำทั่วไปของกระทรวง มีปลัดกระทรวงเป็นผู้
บังคับบัญชา

สำนักงานปลัดกระทรวง แบ่งราชการเป็นส่วนต่าง ๆ
มีหัวหน้าส่วนนั้น ๆ เป็นผู้บังคับบัญชา

ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นกอง แผนก หรือหมวดก็
แล้วแต่ปริมาณและคุณภาพของราชการแห่งส่วนนั้น ๆ

มาตรา ๑๒ กรมซึ่งขึ้นต่อกระทรวงนั้น ให้มีรัฐมนตรีเป็น
นี้ ต่ บุคคล มีหน้าที่ เกี่ยวกับ ราชการ ส่วนหนึ่ง ส่วนใด ของ

วันที่ ๕ กันยายน ๒๔๗๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ หน้า ๑๕๕

กระทรวงซึ่งได้แยกมาให้เป็นหน้าที่ของกรมทุก ๆ กรมมี
อธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา

ในกรมหนึ่ง ๆ ให้จัดระเบียบราชการดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรม

(๒) ส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นกอง แผนก หรือหมวด ก็
แล้วแต่ปริมาณและคุณภาพของราชการแห่งส่วนนั้น ๆ

มาตรา ๑๓ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่เกี่ยวกับ
ราชการทั่วไปของกรม มีเลขานุการกรมเป็นผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๑๔ การตั้งกระทรวง ทบวง หรือกรม จะ
ทำได้ก็แต่โดยบทพระราชบัญญัติ

การแบ่งราชการออกเป็นส่วนต่าง ๆ ในสำนักงานปลัด
กระทรวงและกรม จะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๕ ให้มีข้าหลวงใหญ่ซึ่งจะได้ประกาศตั้งเป็น
คราว ๆ มีอำนาจหน้าที่ตรวจ ควบคุม และแนะนำชี้แจง
ราชการบริหารทั่วไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ข้า
หลวงใหญ่ขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖ ถ้ากระทรวง ทบวง กรมใด เห็นมีความ
จำเป็นที่จะตั้งข้าหลวงตรวจการในเขตใด ๆ ก็ให้ตั้งได้

เล่ม ๕๐ หน้า ๗๕๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๗๖

ข้าหลวงตรวจการมีอำนาจหน้าที่ตรวจ ควบคุมและ
แนะนำชี้แจงราชการอันเกี่ยวกับกระทรวง ทบวง กรม ซึ่ง
คนเป็นผู้แทนนั้นตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

ลักษณะ ๒

ระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค

มาตรา ๑๗ ให้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค
ดังนี้

(๑) จังหวัด

(๒) อำเภอ

หมวด ๑

จังหวัด

มาตรา ๑๘ ให้มีกรรมการจังหวัดชั้นคณะหนึ่งมีหน้าบริหาร
ราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น ดังนี้

(๑) บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบ
แบบแผน

(๒) บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่งของ กระทรวง
ทบวง กรมต่าง ๆ

(๓) บริหารราชการแผ่นดินตามคำแนะนำชี้แจงของ
ข้าหลวงผู้หน้าที่ตรวจการ ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมายหรือ

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ หน้า ๗๕๗

ระเบียบแบบแผนของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ

(๔) ควบคุมดูแลราชการแผ่นดินอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐบาลในจังหวัดนั้น ๆ ปฏิบัติ

ในการนี้มีอำนาจตรวจตราชี้แจงแสดงความเห็น สั่ง และแนะนำให้เจ้าหน้าที่ในจังหวัดนั้นปฏิบัติ เมื่อการนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผน คำสั่ง คำวินิจฉัยของกระทรวง ทบวง กรม

(๕) ควบคุมดูแลเทศบาลในจังหวัดนั้นตามกฎหมาย มาตรา ๑๕ ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวแล้ว กรมการจังหวัดแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ต่อกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนสังกัดและจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในราชการทั่วไปต่อรัฐบาล

มาตรา ๒๐ คณะกรมการจังหวัดนั้นประกอบด้วยข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นประธาน

ข้าหลวงประจำจังหวัดสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่บริหารราชการในจังหวัดซึ่งก่อนใช้พระราชบัญญัติ

เล่ม ๕๐ หน้า ๑๕๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๖

นี้เป็นอำนาจและหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดและสมุหเทศาภิบาล

ในกรณีที่ข้าหลวงประจำจังหวัดไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ และมีได้ตั้งกรมการจังหวัดผู้หนึ่งผู้ใดให้ทำการแทน ให้ผู้ที่อยู่ในคณะกรรมการจังหวัดผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนปฏิบัติราชการแทนได้

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการจังหวัดแบ่งราชการดังนี้

(๑) ส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของจังหวัดนั้น ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา

(๒) ส่วนต่าง ๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมจะได้ตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมที่ได้ตั้งขึ้นในจังหวัดนั้น มีหัวหน้าส่วนนั้น ๆ เป็นผู้บังคับบัญชา

การแบ่งราชการในส่วนต่าง ๆ นั้น ให้อนุโลมตามมาตรา ๑๑

หมวด ๒

อำเภอ

มาตรา ๒๒ ให้มีกรรมการอำเภอขึ้นคณะหนึ่ง มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในอำเภอนั้นตั้ง

(๑) บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

(๒) บริหารราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ในเมื่อบทกฎหมายใด ๆ มิได้กำหนดไว้ว่า การปฏิบัติตามพระราชกำหนดกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ก็ให้พึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการอำเภอจะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ

(๓) บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่ง และคำแนะนำชี้แจงของกรมการจังหวัด ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ

(๔) ควบคุมดูแลเทศบาลในอำเภอนั้นตามกฎหมายมาตรา ๒๓ ในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังกล่าวแล้ว กรรมการอำเภอแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนสังกัด และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในราชการทั่วไปต่อกรมการจังหวัด

มาตรา ๒๔ คณะกรรมการอำเภอนั้นประกอบด้วยนายอำเภอ ปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ นายอำเภอเป็นประธาน

นายอำเภอสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่บริหารราชการซึ่ง ก่อน ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอและของกรมการอำเภอ

ในกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถปฏิบัติราชการได้และมีได้ตั้งกรมการอำเภอผู้หนึ่งผู้ใดให้ทำการแทน ให้ผู้ที่อยู่ในคณะกรรมการอำเภอผู้มีอาวุโสสูงสุดตามระเบียบแบบแผน ปฏิบัติราชการแทนได้

มาตรา ๒๕ คณะกรรมการอำเภอแบ่งราชการดังนี้

(๑) ส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอนั้น นายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชา

(๒) ส่วนอื่น ๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมจะได้ตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมที่ได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้น มีหัวหน้าส่วนนั้น ๆ เป็นผู้บังคับบัญชา

การแบ่งราชการในส่วนนั้น ๆ ให้อนุโลมตามมาตรา ๑๑

ลักษณะ ๓

ระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๖ ให้มอบราชการบริหารตั้งต่อไปนี้ให้ท้องถิ่นจัดทำเอง คือ

(๑) ราชการ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ และหน้าที่ของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

(๒) ราชการอื่น ๆ ซึ่งจะได้มอบให้เป็นหน้าที่ของท้องถิ่นตามกฎหมาย

มาตรา ๒๗ ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งจะบริหารราชการตามที่ได้กล่าวในมาตรา ๒๖ นั้นให้จำแนกดังนี้

(๑) เทศบาลตำบล ได้แก่ตำบลต่าง ๆ

(๒) เทศบาลเมืองและนครบาล ได้แก่เทศบาลต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานจังหวัด หรือเทศบาลในที่ชุมนุมชน ซึ่งจะได้มีกฎหมายประกาศให้เป็นเทศบาลเมืองหรือนครบาล

(๓) สหเทศบาล ได้แก่เทศบาลต่าง ๆ ซึ่งรวมกันเพื่อประกอบกิจการบางชนิด

มาตรา ๒๘ การจัดตั้งระเบียบและการปกครองเทศบาล ตำบล เทศบาลเมือง นครบาล และสหเทศบาล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น

มาตรา ๒๙ จนกว่าจะได้ใช้พระราชบัญญัติเทศบาล ให้คงใช้พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง ท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗

เล่ม ๕๐ หน้า ๑๖๒ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๗๖

และกฎหมายอื่น ๆ ว่าด้วยการปกครองตำบล หมู่บ้าน และ
การสุขาภิบาล ตามที่เป็นอยู่ในเวลานี้ไปพลางก่อน

ประกาศมาณวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖
เป็นปีที่ ๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี